

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri ERSOY tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Muazzez ORHAN IŞIK

Van Milletvekili

Milattan önce 10 bin yılından günümüze varana kadar bölgede yerleşik olan tüm uygarlıklardan, inançlardan ve halklardan tarihi ve kültürel kalıntıları sular altında bırakan, Hasankeyf ve çevresini yok etme riski yüksek olan Ilısu barajı, Türkiye ve dünya kamuoyunun güçlü itirazlarına rağmen faaliyete başlamıştır. Ekonomik ömrü bir asrın altında olan barajın açığa çıkardığı ekolojik, kültürel ve tarihsel yıkımın durdurulması, ekolojik ve çevresel sorunlara çözümlerin sunulması, bölge halkının maruz kaldığı sosyo-ekonomik zararların tazmin edilmesi gerekmektedir.

Tarihi Hasankeyf'in eski yerleşim birimi ile Dicle Nehri kıyısındaki köy ve yerleşim yeri Ilısu Barajı nedeniyle su altında kalmıştır. Ancak su seviyesi yükseldikçe yeni sorunların açığa çıktığı dönem dönem gözlenmekte ve kamuoyuna yansımaktadır. Eylül 2020 tarihinde Ilısu Barajı'nın koruma altındaki 900 yıllık Küçük Saray'a doğru su sızdırması nedeniyle barajın doluluk oranı yüzde 80'e indirilmiş ve su seviyesinin azalması sonucunda barajda çok sayıda balık ölümüne yol açılmıştır. Ilısu Barajı'nın sularının yükselmesiyle, Eyyubiler dönemine ait yaklaşık 900 yıllık tarihi bulunan Küçük Saray'ı su basmış ve koruma altında bulunan fakat duvarları su sızdıran sarayın metrelerce su altında kaldığı görülmüştür. Bölgedeki toprak ve kayaç yapısının benzer sızıntılar için olası durumlara yol açabileceği ve özellikle mevsim geçişlerinde toplu balık ölümlerinin yaşanabileceği ifade edilmektedir. Suların çekilmesi veya su seviyesinin indirilmesi durumunda ise birçok bölgede balık alanlarının açığa çıktığı ve bu durumda bazı riskler içerdiği kamuoyuna yansımıştır.

Ekolojistler, çevre aktivistleri, sivil toplum kuruluşları ve halkın mücadelesine rağmen GAP projesi kapsamında yapılan Ilısu Barajı Hasankeyf'in tarihi birçok yapısını beton altında bırakmıştır. 12 bin yıldır çeşitli uygarlıklara alan olmuş ve korunmuş açık bir ören yeri olan bu bölgenin pervasızca ortadan kaldırıldığı bir süreç yaşanmıştır. Paletli iş makineleri ve dinamitlerle yapımı tamamlanan barajın yarım yüzyıl içinde büyük bir beton çöprü açığa çıkaracağı bilinmelidir. Kasım ayında adı Veysel Eroğlu olarak değiştirilen Ilısu Barajı, 12 bin yıllık tarihi Hasankeyf ile birlikte 199 köyü su altında bırakmıştır. Tarihi antik kenti su altında bırakan baraj ayrıca, Dicle Nehri'nin de nehir statüsünün yok edilmesine ve yapay gölet statüsüne dönmesine neden olmuştur. Suyun birikmesiyle barajın oluşması sonucunda Diyarbakır, Batman, Siirt, Bitlis, Mardin'in zirai ilaçlamaları ile atık suları ve hatta katı atıkları bu gölete biyolojik arıtma olmadan bırakılmaktadır. Yine katı ve evsel atıkların da artıma olmadan söz konusu gölete dökülmesi Dicle Vadisi'ndeki birçok canlı türünü tehdit etmektedir.

5/2/19

Balık ölümlerinin devam ettiği baraj göletinin kollarından biri olan Batman Çayı'nda da geçmiş dönemde toplu balık ölümleri yaşanma ve doğal yaşam savunucuları bu doğa kırımını protesto etmiştir. Elektrik üretimi ve kuraklığa bağlı olarak devam eden su çekilmeleri ve baraj göletinde önlem alınmaması nedeniyle canlı ölümlerinin devam ettiği kamuoyuna yansımıştır. Baraj göletinin yayıldığı alanın genişliği ortaya çıkabilecek doğal ve kültürel hasarın riskini arttırmaktadır. Doğal ve arkeolojik bir SİT alanı olan bölgedeki tüm canlı türlerinin korunması gerekmektedir. Ekonomik ömrü bir asrın altında olan barajın açığa çıkardığı ekolojik, kültürel ve tarihsel yıkımın durdurulması, ekolojik ve çevresel sorunlara çözümlerin sunulması, bölge halkının maruz kaldığı sosyo-ekonomik zararların tazmin edilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda;

- 1) Ilısu barajı nedeniyle hangi tarih ve kültür eserleri yerinden taşınmıştır? Taşınma sırasında zarar gören veya yok olan eserler hangileridir? Yerinden taşınan tarih ve kültür eserleri nasıl korunmaktadır?
- 2) Ilısu barajı nedeniyle hangi tarih ve kültür eserleri yerinden taşınamamıştır? Taşınamama nedeniyle zarar gören veya yok edilen eserler hangileridir? Yerinden taşınamayan tarih ve kültür eserleri nasıl korunmaktadır?
- 3) Eylül 2020 tarihinde suların yükselmesi nedeniyle sular altında kalan 900 yıllık Küçük Saray'ın korunmasına dair hangi tedbirleri aldınız?
- 4) Ilısu barajı nedeniyle sular altında kalan ve yok olma riski altında olan tarih ve kültür eserleri hakkında koruyucu hangi tedbirleri uygulayacaksınız?